

Abonamentul

Pentru monarhie:

Pre an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:

Pre 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Foia apare în fie-care Sâmbătă.

Unirea

Foia bisericească-politică.

Inserțiuni

Un șir garmond: odată 7 cr., a doua oră 6 cr., a treia oră 5 cr., și de fie-care publicațiune timbru de 30 cr.

Tot ce privește foia se adreseze la «Redacțiunea și Administrațiunea Unirei» în Blași.

Anul I.

Blași 30 Mai 1891.

Numerul 22.

Gimnasiile noastre românești.

III.

(+) Din punct de vedere cultural și politic mare este importanța gimnasiilor, deoarece indiviții, cari iesu dintr'însele, formeză partea cea mai însemnată din clasa inteligentă a fiecărui popor, așa încât ideile, aspirațiunile și mișcările, de cari este condusă sau frământată un popor, se pot considera de un rezultat al înriurinței, ce o are asupra lui clasa inteligentă cultivată în gimnasiu. Direcția instrucțiunii gimnasiale este deci hotăritoare pentru dezvoltarea culturală și politică a națiunii noastre. Dacă instrucțiunea și educațiunea în gimnasiile noastre nu perde nici odată din vedere caracterul și însușirile particulare ale poporului nostru; dacă, pre lângă cultură universală, se vârsă în mințile tinerilor nostri și cunoscințele speciale, ce trebuie să le aibă fiecare Român cult despre trecutul istoric, cultural, social și politic al națiunii noastre; — dacă în inimile acelor tineri se sâdescu sânteminte religioase, iubire înfocată și alipire neclătită de naționalitatea lor proprie, și o adevărată însuflețire pentru idealurile poporului nostru: atunci de sigur vom avea o inteligență, care va ști conduce poporul la ținta aspirațiunilor sale legitime. Din contră dacă clasa noastră inteligentă va sta numai din omeni, cari și-au primit instrucțiunea și educațiunea în gimnasiile străine, unde adese-

ori audu cuvinte de hulă și de dispreț la adresa poporului nostru; sau dacă în gimnasiile noastre se împedecă instrucțiunea și educațiunea firească, indigitată mai sus, atunci poporul nostru va fi încetul cu încetul lipsit de conducători destoinici și se va preface într'o masă fără putere vitală și bună numai pentru esperimentările politice ale străinilor.

Aceste tôte le-a priceput foarte bine politica de rasă inaugurată în epoca *libertăților constituționale* de Ministrul de culte și instrucțiunea publică, și pentru aceea dînsul pre mîi de căi s'a încercat, să nădușescă creșterea tinerimei noastre în spiritul românesc, oprind mai virtos ori ce manual de istorie, geografie și limba română, care n'a fost scris după gustul domniei sale și după cum dicteză curentul șovinistic de astăzi. Și fiindcă rezultatele obținute pre această cale n'au fost multămitore pentru șoviniști, Ministrul în anii din urmă și-a îndreptat aparatul puterii sale publice de-a dreptul în contra existenței gimnasiilor noastre *ca institute culturale românești*. Deocamdată Ministrul s'a sântit prea slab pentru a închide dintr'una gimnasiile noastre, cum le-a închis pre ale Slovacilor, și pentru aceea a cugetat, că este mai consultă a le preface pre rëndu în institute culturale magiare, căci pre calea această se mai ajunge încă un scop, și anume se câștigă rasei magiare nesce institu-

țiuni culturale, la a căror înființare ea n'a jertfit nici o lăscaie frântă.

Începutul s'a făcut cu punctul cel mai espus la arșița focului mistuitoru „al ideii șovinistice de stat”, adecă cu gimnasiul din Beiușu, care din gimnasiu românesc a devenit în contra tuturor legilor firești și positive, precum am vădit pre larg în numerii 7—10 ai „Unirei”, un institut apröpe cu totul magiarizat, cu tôte că „idea adevărată de stat”, după mintea sântetösă a fiecărui cetățanu, pre-tinde, ca pre pământul patriei comune măcar în gimnasiile susținute de Român să se potă propune românesc. În contra acestei ilegalități ne mai pomenite într'un *statu de drept* înzadar ne provocăm la actul fundational, care a dat viață acestui gimnasiu, și i-a imprimat pentru tot-deauna caracterul românesc, căci în ochii unor omeni acest act, pre care și Turcii l'ar fi respectat, se pare a fi numai o sdranță de hârtie, care se potă rumpe în bucăți și aruncă în patru părți ale lumii. Înzadar strigăm noi cei loviți de mâna de fier a Ministrului, că legile sancționate de Maiestatea Sa preagrășosul nostru Domn trebuie să se aplice și cu privire la gimnasiul din Beiușu, căci Ministrul, care trebuie să fie păzitorul inviolabilității acelor legi, cugetă potă, că face un serviciu nespuse de mare patriei noastre, când calcă în picöre tôte legile, cari nu numai în gimnasiile susținute de biserica română

Feuilleton.

Poterea aerului.

Cunosc o poveste populară, în care un biet de om amărit până în adencul sufletului, căci nu mai avea cu ce să-și hrănescă sumedenia de copii, ce-l născuse muierea, s'a pornit în lume și a intrat în slujbă la nisei smei.

Nu mai trei zile a slujit omul, dar în acele trei zile prin iscusința sa atăta gröză a băgat în smei, încât i-au dăruit un sac de bani, și chiar unul din ei s'a pus să-l ducă acasă, numai să potă scăpa de el. Bani erau grei, și sub povara lor smeu suflă cumplit, și bietul om lovit de vântul ce făcea smeu, mai mult sbura decât mergea. Când smeu suflă, omul era împins înainte, era când smeu tragea în sine aer, omul încă era smăncit înapoi. Smeu necăjit, că omul își mai bate și joc de el, restit ilu întrebă, că pentru ce jocă. Bine scia omul, pentru ce jocă, dar viclen cum era îi răspunde, că dorul muierei și a copiilor il face să sbore cătră casă, dar frica, să nu fugă smeu cu banii, il trage era înapoi.

Povestea această în capul poporului a fost plăsmuită, și vor fi trecut mulți ani, decând umblă din gură în gură. Și audindu-o numai dora copii mai întrebă, pentru ce jocă omul. Cei alalt sciu cu toții, că suflând smeu, aerul dela spatele omului se îndesă și-l împingea înainte neasemenat mai tare, decum il împedecă în mers aerul cu mult mai rar, ce-l avea înaintea sa. Și o mai sciu și aceea, că întors, când smeu sorbia sau tragea aer în sine, la spatele omului aerul se imputină și aerul mai desu dinainte, il împingea pre om înapoi.

Mic și mare, cu toți înțeleg pre plămuitorul povestei, și cum să nu-l înțelegă, când fiecare a sântit, cum te duce vântul, dacă mergi încără suflă el, și cu ce putere te împingea înapoi, de vrei să mergi în potrivă lui; când fiecare a vădit, cum se isbesce ușa, când ferestile din fundu is deschise, și aerul mai rece și mai desu din afară potă să pătrundă în chilie. Cum să nu înțelegă, când sciu cu toți, că sugend aerul din țita uleiului, aerul mai desu și mai greu din launtru, îi împingea și ridică apa în gură, și că totu aerul ne ridică în gură și zama din lingură, dacă prin sorbere rărim aerul dinaintea ei. Sciu cu toți, că la o

bute cu vin aerul mai desu din afară cu atăta putere împingea în sus vinul din cep, încât nu potă să curgă, până nu vom desface de-asupra. Și cei ce sunt pipași, mai sciu și aceea, că sugend aerul din țeve, aerul din afară străbate prin tăbac, și prin această ajută arderea, era fumul format il împingea prin țeve înainte, și luându de veste, că fumul alergă spre gură, pasu de pasu il urmăresce, întră după el în gură și nu odihnesce până nu-l scote afară pre nasu sau pre gură, și nici acum nu se astempăra, ci-l împingea departe în sus până unde numai potă; il urmăresce, cum urmărescu albinele unei cojniți albinele străine, ce intră în căsulia lor.

Cei ce au învățat carte, sciu încă și mai multe despre puterea aerului. Sciu, că la așa numitele fântane cu smăcu o țeve de fier ajunge până jos în apă, și dacă rărim aerul din țeve, aerul mai desu și mai greu din fântană apasă asupra apei și o silesce să ridice în țeve până la o înălțime de 3, 4 sau 5 metri. Și dacă din țeve s'ar potă scote totu aerul, aerul din fântană ar fi în stare să ridice apa până preste 10 metri.

Nu e de lipsă, să mai spun, că aerul numai atunci potă să ridice apa, să mâne mori de vânt și nai cu ventrele, sau preste totu

greco-catolică și înființate în mod special pentru cultura poporului român, ci chiar și în gimnaziile de stat înființate în mijlocul masselor compacte ale Românilor încă garantează folosirea limbii române ca limbă de propunere. Înzădară accentuăm, că hotărârile preînalte ale Maiestății Sale sunt inviolabile, căci acele hotărâri, când ocolesc un institut cultural românesc, s'ar părea, că pentru unii oameni n'au nici o valoare. Înzădară spunem mereu, că provincia noastră bisericească împreună cu toate instituțiile sale culturale este și trebuie să fie românească, și că de caracterul ei românesc nu se poate despoia fără de învoirea Sântului Scaun apostolic și a Maiestății Sale, căci hotărârile acestor factori preînalti și singuri hotărâtori în astă-fel de afaceri grave nu se mai ieau în socotintă, când este vorba și de dreptul bisericii noastre. Înzădară dovedim până la evidență ilegalitatea comisă față cu gimnaziul din Beiuș, căci această ilegalitate pre unii îi lasă reci, er pre alții îi desfătează. Înzădară dicem noi conform adevărului, că asupra episcopului de Oradea-mare s'a făcut cea mai mare presiune, pentru ca să se potă crea actuala stare de lucruri în gimnaziul din Beiuș, căci Ministrul chiar și actul episcopului provenit numai din necesitate neînvinșă, din silă și terorism încă îl prezintă lumii drept act de „prevenire și condescendență promptă“, precum ori cine vede la pagina 8 din raportul al 9-lea, ce l'a făcut Ministrul despre instrucțiunea publică din Ungaria. Înzădară dovedim, că este o monstruositate privilegiștea, ce ți-o prezintă nesce preoți greco-catolici siliți în contra convingerii lor preoțesci și românesci a lucra la desnaționalizarea fraților lor de un sânger și potă chiar a fiilor lor proprii, căci aceea ce pentru noi se pare a fi monstruositate și silă, pentru alții potă este lucru firesc, libertate constituțională și egală îndreptățire națională.

Plângem pre ruinele culturii noastre naționale dela gimnaziul de odinoră românesc din Beiuș întocmai ca profetul Ieremie pre ruinele Ierusalimului: „De te voi uită, Ierusalime, uitată să fie drepta mea, să se lipescă limba mea de grumazul meu, de nu-mi voi aduce aminte de tine.“¹⁾ Dar resunetul plânsului nostru se sfarmă pretutindenea de porți de plumb, sau potă el celor ce au sguđuit temeliiile culturii noastre naționale din Beiuș, se pare un cântec dulce, care în inimile lor produce, în loc de dorere, numai bucurie și veselie.

Introducerea limbii magiare ca limbă de propunere în gimnaziul din Beiuș în totă diecesa română greco-catolică de Oradea-mare a produs o mișcare convulsivă întocmai ca în corpul celui chinut până la mörte, a causat o dorere nespūsă tuturor Românilor greco-catolici și a deșteptat într'ensii grave îngrigiri pentru viitorul bisericii lor, eră pre trupul națiunii române de sub coröna Sântului Stefan a deschis o rană, care în continuu sângeră și störce țipete de dorere.

Töte acestea însă domnul Ministru nu le aude și nu le vede și nu se sëmtesce îndemnat a-și retrage ordonanța sa nelegală și nedreptă, deși acesta chiar în interesul patriei ar fi primul pas spre alinarea dorerilor noastre, spre liniștirea spiritelor preste măsură agitate și spre întemeierea unei înțelegeri între două popöre avisate la sprigină împrumutată.

Supërarea, mähnierea și dorerea noastră pentru esilarea limbii române din Beiuș nu ne-ar mistui așa tare, dacă s'ar potă produce în noi măcar convingerea, că ceea ce nouă Românilor ne este stricacios, potă fi folositor măcar nălucei numite „ideă de stat“, care întru câtă țintesc la nimicirea individualității altor popöre din patrie, se potă considera de un product al

¹⁾ Psalm 136.

unor creeri bolnavi. Noi însă nici această schintee de mähgiare nu o potăm ave, căci deși limba magiară s'a introdus în gimnaziul din Beiuș ca un fel de lec în contra „bölei primejdiöse de antipatriotism“, de care se dice pre nedreptul, că ar suferi România, totuși vede și pricepe ori ce om cu mintea sănätösă, că lecül acela nu potă să vindece böla amintită, de örece de o parte acea böla la România, cari iubesc învähiat patria și popörele conlocuitoare, nu există de loc, er de altă parte dacă ar fi vorba de agitare în contra statului, — precum nu este și n'a fost nici odată la Romani, — în limba magiară totă așa de bine se potă agita în gimnaziul din Beiuș, ca și în limba română, ba dacă vrem să fim deschisi la vorbă, potăm dice cu totu dreptul, că cu limba magiară, în care s'au scris operele agitatore ale lui Kossuth, mai ușor se potă inferbentă creeri Românilor, de câtă cu limba română, care nici odată nu s'a folosit de uneltă pentru surparea tronului, umilirea patriei, propagarea urei de rasă, și asuprirea altor popöre de dragul unor utopii.

Dar înzädară este totă argumentarea noastră în contra ilegalității comise față cu gimnaziul din Beiuș, căci Ministrul potă nici de astă-dată nu vrea să ne asculte! Cu töte aceste noi nu trebuie să ne descuragiam, ci să facem totu ce ne stă în potintă, ca să salvăm acel institut cultural, și fiind că nisuintele auctorității noastre bisericesci în direcțiunea acesta până acum n'au avut rezultat, nu ne rămâne alta de făcut, decât să rogăm și de astă-dată pre conducătorii politicei românesci, să caute și ei cai și mijlöce, ca să mähuescă națiunea română de această calamitate, căci altcum casul acesta trist va servi politicei de rasă drept o încuragiere pentru a da și celorlalte gimnazi românesci lovitură de mörte.

să isprävescă vre un lucru, dacă e pusă în mișcare, și cu câtă e mai repede mișcarea, cu atât e mai mare și poterea de lucru. Când aud, cum urlă vântul afară, imi vine în minte, ce potere grozavă portă el în sine, și poterea acesta rămâne nefolosită. Nefolosită, căci mähnarea cätörva năi cu ventrele și a și mai puținelor mori de vânt pentru poterea acesta e numai o jucărie, și jucăriile aceste trebuesc chiar ferite de vânturi mai puternice.

Si totuși ce sunt vënturile nostre, chiar și cele mai puternice, față cu furtunile, ce prin țările mai căldurose adese pustiesc sate și orașe întregi și desrähcineză păduri nesfârșite. În 5 Octobre 1844 a început pre insula Cuba — o insulă din apropierea Americii — o furtună de aceste îngrozitoare, la care aerul cu o așa repeziune se mișcă, încätă pre öra făcea preste 144 kilometri (cam 20 de miluri), și poterea lui după calculările făcute se urcă la frumoșă sumă de 473 milioane de cai. Și sub cai aceștia nu trebuie să înțelegem numai nisce mähöge, ci cai nădraveni, ce se hrähnesc cu jar, cai fără splină, cari nu se ostenesc, ori câtă ar lucra, numai jarul să nu li-se gate. Vreți să sciți, ce cai sunt acestia? Cai de vapor ce învörtă mașinile de imblätit, morile de vapor și atăta multime de alte mașini, cai de vapor, ce mähă trenurile de pre uscat și näile de

pre mare. Un cal de vapor isprävescă un lucru mai mare decât 3 cai de ai nostri, și 4—6 cai de vapor învörtă cu ușurință o mașină de imblätit câtă de sdrävänä.

Vă pare södă numirea: cai de vapor? Mie de loc. După cai verđi umblău și voru mai umblă încă destui ömeni; pentru ce ar potă fi dară mai de risü aceia, cărora capul le-ar stă la cai de vapor? Cai verđi nu am vedut până acuma, cai de vapor însă am vedut, și pre lângă puțină inchipuire împreună cu mine voru mai fi vedut și voru mai vedé și alții, cărora le place să privescă mai cu de-amăruntul la ceriul acoperit cu nori. Lasü, că grumađii și piclörele de multe ori nu voru fi așa de subțirele ca la un cal de Arabia, dar cine vrea să aibă unul sulegetü, nu are decât să ia cu sine un topor bun și un jilă ascuțit, apoi să-și scötă un bilet pre vre un balon a societății americane, ce audiam, că se va înființă sau döră s'a și înființat, și cu o țigaretă va potă ajunge până la nori; aci să se apuce — fără temă că va fi lovit — și să cioplască sau jiluescă la cele piclöre, după cum, și câtă îi va plăcé.

Atätă de colosală e poterea aceea de 473 milioane de cai, încätă de am socoti la un loc poterea tuturor ömenilor din lume, poterea vitelor, tuturor morilor și mașinilor

de totu soiul, poterea acesta totuși abia ar face a 15-a parte din poterea de 473 milioane de cai. Poterea aceea de 473 milioane de cai în cele trei öile și trei nopți, câtă a ținut furtuna, ar fi potut să isprävescă totu lucrul de pre rotogolul pämentului, și să isprävescă nu numai lucrul de pre öilele acele, ci și lucrul de pre vre-o câteva luni înainte: potă să are, grape, sceme, secere, imblätescă, macine, să ferbă și să pună bucatele pre masă de-a gata, și de cumva și mähnarea e lucru, fără cea mai mică încordare potă să isprävescă și lucrul acesta. Potă să forcă, să țöse, să ne imbrace, și pre cei ce ar avé poftă de călătöră, să-și porte cu iutela fulgerului dintr'un loc într'altul, dintr'o țără într'alta.

Vă mai curge multă apă, până să vină vremile, când poterea vënturilor și a furtunelor se va aduna în mähazine și se va întrebuință după placü, până vom potă avé mașini, cari să prindă poterea vënturilor și să o întrebuințeze la arat, sëmënat, cosit, imblätit, mai departe la țesut, cusut, la zidit și la alte öeci și sute de lucruri. Deocamdată trebuie să ne îndestulim cu aceea, că am ajuns să avem mașini, unde aerul, comprimat prin alte mașini, isprävescă lucruri mai mici. Înțeleg stabilimentul ingineriului Victor Popp din Paris, unde nisce mașini mereu sorbu la aer, eră alte indésă aerul

Enciclica Sântiei Sale Pontificelui Romei cu privire la cestiunea socială. — De abia a expirat un secol de la revoluțiunea franceză, și principiile ei au produs în societate cestiunea socială, care ține în agitațiune continuă Europa întregă.

Liberalismul revoluțiunii franceze a dat banului o valoare așa de mare față cu lucrul, cătă banul a devenit domnul absolut în societate, ăra lucrul sclavul lui. Cu bani și fără lucru se pôte astăzi trăi în Europa, cum mai de mult nu poteau trăi nice regi. Cu lucru însă fără bani în unele țeri nu se pôte decât numai flămândi.

Aristocrația nouă de bani în țerile industriale nu are decât să străfôrme banul în o fabrică sau în acțiun, pentru ca să capete procente mari din samă afară. Lucrătorii însă din fabrică și plătitorii dividendelor după acțiun prin multe locuri nu-și potă agonisi nice barēmă atăta, cătă odată în săptămână să se potă sătura cu familia, deși câte odată nu numai bărbatul, ci și femea și copiii lucră săptămâna întregă în fabrică. Ma și mai mult. Aristocratul de bani este ascurat pre întreaga viață. Lucrătorul însă trebuie să se înfioreze, când își aduce aminte, că un morbu sau bētrânețele îl vor pune în o pusețiune de a nu avé nice unde ședé, nice ce mănca.

Și cu ce mângăie liberalismul pentru acēta pre bietul lucrător? Cu aceea, că îi concede mutarea liberă din un loc în altul: dacă nu mai pôte flămândi în un loc, să mērgă în altul. De aci s'a născut apoi o concurență sēlbatică între bieții lucrători în favorul aristocrației de bani. Fie care fabricant aristocrat de bani se silescă a căpētă tot mai mari procente după capitalul fabricei sale. La acēta pôte ajunge forțe ușor, dacă micșorează și mai tare plata lucrătorilor. Și acēta o pôte forțe ușor, căci concurența între bieții lucrători este de tot mare. Lucră bieții câte odată pre câte un preț chiar de bațjocură, numai să nu pēră de fōme. Sunt ținuturi în Boemia, pre unde lucrătorii din fabricele textile nu se nutresc cu familie cu tot, decât din crumpene

adunată, îl împingă înainte prin țevi răspândite în orașul întreg, și-l silescă să mănca la 8 mi de cēsuri, mai multe mi de mașini de cusut, mașini electrice, cari luminează dēci de mi de lampe, și pre lângă aceea încă o mulțime de alte mașini.

Cetisēm ore undeva despre Turci, că în cafenele au ciubucuri cu mai multe țevi lungi și îndoișose. Ciubucurile își mari ca nisce olișore, și cei ce au poftă să fumeze — și căre musulmanu nu are? — se pun în giurul olei și aruncă colbură ca nisce adevărați Turci.

Voi nefumătorii întrebați pre cei ce fumcă, și vē voru spune ce desfătare e a aruncă în giur de sine nori de fum și a lăsă gândurile sale să sbōre în sus, alături cu fumul suriu, și atunci vē veți poté face cel puțin o ideă palidă de plăcerea, ce o sēnte un Turc drept-credincios, când învêluit de fum gândesce, că deja sbōră spre locul fericirilor, unde îl astēptă o țeva nouă, întraurită.

Nu sciū, întru căt se mai păstrcă acēta datină originală, însă în lumea centralizătoare de astăzi de loc nu mar cuprinde mirarea, să aud, că Turcii în fiecare oraș și sat și-au făcut câte un ciubuc central mare, din care în casa fiecărui Turc duce cel puțin o țeva, ca de câte ori va fi voind să fumeze, numai să-și destupe țeva și să și-o pună la gură.

Curată așa imi închipuesc eu stabilimentul lui Popp ca pre un ciubuc central,

fierte și necurățite, ca să cruțe și prin aceea. ăra bucată cea mai de frunte la sērbători le este Wurstsuppe, va se dīcă apa, în care măcelarii își fierbă cărnații și cărtaboșii, și pre carea lucrătorii o cumpără cu bani. Ma prin alte locuri sōrtea miserilor lucrătorii este și mai amară. În Anglia ședă câte odată câte 6—7 familii în câte o chilie subterană, care de abia ar fi de ajuns pentru două persoane, și dorm pre padimentul gol câte 20—30 persoane, dintre cari unele molipsite cu morbur contagioșe de plămâni și altele.

În fața miseriei acesteia înfricoșate palatele și lucsul aristocrației de bani sunt mai mult decât lucrulice.

Acesta este cel dintăiu fruct amar al revoluțiunii franceze, care în superbia sa n'a voit să sciă nimic de morala creștină, când a resturnat edificiul social cel vechi și putred, pentru că nice acela nu mai ăra creștin de mult, și când a ridicat cel nou.

Ce a fost dară mai firesc, decât ca în sinul Europei să se nască cestiunea cea arđetore socială, a cărei simbură este statorirea un echilibriu adevărat între ban și lucru, sau mai bine dīșu emanciparea lucrului din sclăvia banului. Căci așa nu mai pôte merge. Lucrul trebuie ridicat în societate ărași la onōrea cuvenită. Acēta nu e cu potință însă, decât când relațiunile sociale vor fi de așa, cătă lucrul onest să nu fie exploatat numai în favorul aristocrației de bani, ci să susțină onest și să ascură și pre lucrătorii. Acēta însă nu pôte fi, până când banul e atot-poternic în societate. Lucru firesc, că trebuie mai întâi restrinsă puterea banului prin aceea, că câștigul din banul aristocratului și lucrul lucrătorului se împarte între ambii după equitate.

Un voescă a deslegă cestiunea socială prin ștergerea proprietății individuale în societate, și prin decretarea, că statul e singurul proprietar. Aceștia sunt socialistii și comuniștii. Programul lor este o utopie. Alții cred, că ea se va deslegă dela sine în decursul timpului fără de a clătina nici căt de puțin liberalismul revoluțiunii franceze. La acestia

ăra țevile, ce duc până în singuraticile case, ca pre nisce țevi de ciubuc. Totă deosebirea e numai, că la capetul țevi nu stă o gură de Turc, ce suge a lene fumul desfătător, ci un cēs de părete, a cărui arătător la fiecare sorbitură de aer se împintenă și face câte o săritură, sau o mașină, carea abia astēptă dimineța, ca țeva să se destupe, și aerul prospēt să-i desmōrțescă brațele de fier înțepenite, și să-și urmeze calea nebună până adēncă în nopte.

Tot-deauna am avut o deosebită predilecție pentru cēsuri. Când aud ticăniturile cēsului, pare că nu mă sēnt singur dar încă să mai vād, că cēsul rēsuffă ca și mine, și prin urmare că în apropierea mea se află o suflare.

O adevărată binefacere e însă stabilimentul lui Popp pentru măiestrii mai sēraci din orașele mari, pre cari lipsa îi silescă să locuescă sub pământ, în pivnițele caselor. Omul dela sate numai atuncia începe să cunoscă, ce comoră prețioasă e aerul curat și sănătos, în care trăesce, când vede fețele palide a locuitorilor de prin pivnițele aceste fără de vin, și sēnte amēțela, ce-i cășunează aerul lor stricat. Păpuariul, croitorul, bieteles cusătorese și mulți alți maiestri sērmani, din dor de dī până în meș de nopte trebuie să stea plecați de-asupra lucrului, cu mâile să lucre și cu piciorle să și mănca mașina, ce-i susține, ăra trupul slăbit de

nu le mai crede nimeni, după ce cestiunea din ce în ce devine tot mai încurcată.

ărași alții cugetă, că se pôte deslegă prin deprinderea carității și filantropiei pre o basă mai largă ca până acum. Aceștia își uită, că caritatea pôte face forțe mult, însă nu pôte deslegă cestiunea. În urmă sunt alții, și numărul acestora creșce din ce în ce mai mult, cari susțin, că numai organizarea societății pre basa creștinismului e în stare a deslegă cestiunea acēta. Și principiul acestora câștigă tot mai mult teren chiar și pre acolo, unde înainte de acēta cu 20—30 de ani sar' fi făcut ridicul cel ce ar fi cutezat a vorbi despre organizarea societății pre base creștine.

Se înțeleg de sine, că ochii tuturor acestora au fost ținți spre Roma, pentru ca de acolo să capete un program, care servindu-le la toți de îndreptar să potă pași la deslegarea cestiunii acesteia în deplină concordiă și să încungire scisiunile.

Acește sunt motivele, cari au îndemnat pre gloriosul Leon XIII a da enciclica despre cestiunea socială. Enciclica are de o cam dată înainte ochilor mai mult deslegarea ei pre terenul industrial, fiind că pre terenul acesta este mai arđetore. Cestiunea însă în întregă Europa este în creșcere și pre terenul agrar. Și la timpul sēu de secur, că capul creștinătății se va pronunția ca organ al Spiritului sânt și cu privire la deslegarea ei pre terenul agrar.

Revistă bisericăscă.

Roma.

Epocala enciclică despre cestiunea lucrătorilor a apărut deja în toate cele patru texturi oficiale, și precum ăra de prevădit, a produs o impresiune și o senzațiune ne mai pomenită. La alt loc al fōicē nōstre află cetitorii nostri o schitare mai detaiată a memorabilului act pontifical. Enciclica a fost expedită tuturor domnitorilor. La acei domnitori, cari au între supuși mulți lucrători, enciclica a fost expedită im-

ostenelă să-l hrănescă cu mănca de multe ori falsificată și cu aer pre deplin stricat.

Acolo însă, unde se află stabilimente de acelea, cum e alui Popp în Paris, și maiestrii mai sērmani încă potă să-și procure — cu preț destul de mic — aer comprimat, care mănându-le mașinile îi feresce de dese junghieri de spate și mijloc, și tot odată le hrănesce și plămănil cu aer tot-deauna prospēt.

Stabilimentul lui Popp a fost ridicat în an. 1880, dar în anii din urmă a trebuit să fie mărit, încât astăzi aerul comprimat și împins prin numeroșele țevi lucră cu o putere de câte-va mi de cai. Pre urma Parisului și alte orașe încă și-au ridicat stabilimente de aceste, și numărul lor creșce din an în an.

Adevărat că numai pre încetul înaintăm, dar în urma urmelor tot înaintăm. Dacă francesului Giffard nu i-a succed încă deplin, să înlocuesc pravul de pușcă cu aer comprimat, îi va succede în cel mai apropiat venitor. Și cu căt vom sci stăpani mai bine aerul liniștit, cu atăt mai repede ne vom apropi de momentul, când vom poté pune mâna pre puterea vânturilor și a furtunilor, ăra atuncia înainte de a începe un lucru sau de a face o călătorie, vom merge numai la măgazinul central și vom cere, să ni-se pună la dispoziție căți-va cai de aer.

preună cu o scrisoare autografă a Sântiei Sale. Asemenea a mai fost trimisă enciclica și tuturor ministrilor - președinți.

În Consistorul procsimă din Iunie afară de nunțiul din Paris *Mgr. Rotelli* va fi creat cardinal și metropolitul din Viena Monseniorele *Gruscha*. Deja sunt designate persoanele, cari vor duce acestor prelați scirea despre crearea lor și capuțiul cel purpuriu.

În locul Mgr. *Rotelli* va fi numit nunțiu la Paris *Mgr. Ferrata*, fost nunțiu la Bruxelles și acum secretarul Congregației pentru afacerile bisericesci extraordinare, era în locul Eminentisimului *Vannutelli* va fi nunțiu la Lissabon *Mgr. Jacobini*, secretarul Propagandei pentru afacerile de ritul latin.

Galiția.

În 8 a. l. c. a repausat în Cracovia fostul episcop din Wilna (Rusia), Monseniorele *Kraşinsky* în etate de 81 ani. Adormitul în Domnul a fost un adevărat martir, un prototip de episcop, iubitor de biserică și de națiunea sa. Iubirea către aceste două comori scumpe i-a cauzat fericitul episcop doreri și persecuțiuni înfricoșate. Cândă asupritorul renumit al Polonilor, guvernorul din Lituania *Murawiew*, a fost adunat pre toți episcopii poloni, ca să le spună, că în Rusia numai Rușii au loc, era Polonia nu, fericitul episcop s'a ridicat și cu voce sufocată dară energică a spus: „Escelență! ceea ce a făcut Domneșeu, nici o putere omenescă nu poate strice. Domneșeu i-a făcut pre Poloni, și le-a dat o misiune, care ei o vor duce în îndeplinire mai curând ori mai târziu.“ Resultatul acestor rezolute cuvinte a fost depărtarea episcopului din diecesă, și internarea lui în *Wiatka*, un oraș din centrul Rusiei. Apröpe 20 de ani a petrecut adormitul păstor în esiliu, și abia în 1884 i-s'a făcut grație, ca să potă părăsi pentru totdeauna patria sa, și ca să potă mori, precum s'a și întâmplat, departe de turma sa. — Domneșeu să-i resplătescă suferințele cu însuțită fericire în locașurile sântilor!

Revistă politică.

Afaceri interne.

În 20 a. l. c. s'a închiat prin re-script regesc sesiunea a patra a parlamentului și s'a anunțat totu-odată deschiderea sesiunii a cincia pentru 21 a. l. c. În 21 și 22 s'a constituit casa, alegându-și oficialii și comisiunile pentru această ultimă sesiune. În 23 s'a statorit ordinea agendelor, punându-se la ordinea zilei pre 29 a. l. c. proiectul de lege despre *reforma administrativă*. Deputatul *Irányi* propuse, ca acest proiect să nu se pună la ordinea zilei în această sesiune, ci să se lase pentru parlamentul cel nou, ce va avé să se alégă în anul viitor, deoarece parlamentul de față este ales după sistemul autonomic al comitatelor. Pro-

punerea a fost respinsă de către majoritatea compusă din partidul liberal și opoziția moderată. Astu-fel dec ne aflăm în ajunul marel reforme a administrației și a discutiunilor infocate, ce se vor încinge fără îndoelă din această ocaziune.

Rusia.

Principele moștenitor al Rusiei, marele duce *Nicolaș*, s'a vindecat deja spre deplin, și acum fiind în reintörcere se află pre teritorul Siberiei, adica pre teritorul rusesc. Din incidentul acesta țarul a creșut de bine a face unele dispoziții, cari se perpetueze sosirea fiului său iubit după o lungă călătorie pre pământul patriei. Anume a dispus, ca spre ridicarea comerțului și a bunăstării materiale a locuitorilor din Siberia să se începă construirea de mult proiectatei căi ferate transiberiane. Deja transportarea materialului pentru executarea gigantice întreprinderi s'a început, și preste vre-o câțiva ani această operă demnă de spiritul neliniștit de întreprindere al omului va fi terminată. Tot din incidentul reintörcerii sănătoșe a fiului său a mai conșes împăratul și o mulțime de agrățări, fie particulare fie întregi. Și fapta această este cea mai înșemnată, pentru că suferințele sermanilor esilați în țera frigului vecinic sunt întră adevăr nespuse. Să sperăm, că doră pre viitor amnestia va fi și mai generală, și că Rusia va pași pre o cale mai corespondătoare dreptății și umanității.

Serbia.

Spiritele preste măsură agitate pentru espulsarea reginei *Natalia* au început a se liniști. Regența, care cu ocaziunea espulsării s'a fost portat atăt de fricos, acum porcede cu energie. Anume foia oficiosă din 24 a. l. c. a publicat decretele, prin cari se relevă din posturile lor prefectul din *Belgrad* *Theodorovic*, și comandantul gendarmilor *Markovic*. Pensionarea acestor domni s'a întâmplat la dorința ministrului de interne *Ghiaja*, care afirmă, cumcă acești amployați nu ar fi executat poruncile lui. Și ministrul *Ghiaja* și-a dat dimisiunea, însă regenții nu au primit-o, ci i-au esprimat deplina lor încredere.

Liniștea dec acum ar fi restabilită; dară numai Domneșeu singur potă sci, până când.

Corespondințe.

Seplacș, 10 Mai 1891.

Prea Onorată Redacțiune!

Vă rog a dá loc în prețuitele colöne ale „Unirei“ un mic raport despre conferința preotescă din tractul *Gherlei*.

Preoțimea din tractul *Gherlei* a ținut conferința sa de primăveră la 5 l. c. în parochia *Gichișul* de sus sub presiul Reverendisimului Domn *Andrei Anton* archidiacon și participând apröpe toți preoții din tract.

La 8 ore a. m. preoții se mărturisesc, apoi se începe sânta Liturgie sub pontificarea Reverendisimului domn *Archidiacon* și con-

celebrând toți preoții tractuali. — Predica ocazională a ținut-o preotul tiner *Ioan Tatar* din *Sintereag*, avându ca temă de predică „diligința și păstrarea în antitesă cu lenea și prădarea“, care a desvoltat-o înainte un popor numeros cu multă chiaritate și cu vervă oratorică.

După sânta Liturgie a urmat binecuvântarea unei pietri mormentale, pre carea învătătorimea tractuală o a ridicat defunctul lor coleg *Ioan Lochian*, fost învătător în *Gichișul* de sus. Faptă, care reversă laudă asupra învătătorimei tractuale, care așa scie dá tributul de pietate un meritat coleg al său.

După luarea dejunului adunându-ne în școla greco-catolică locală, conferința se începe cu invocarea Spiritului sânt și cu o vorbire de deschidere frumösă a presiului. Apoi conferința se constituie alegându-se preotul *Ormanul* *Ioan Bochiș* de vice-președinte, era subscrisul în absența notarului ordinar de notar ad hoc.

Se dá cețire rescriptului Prea Veneratului Consistor la întrebarea făcută de conferința anterioară cu privire la cumpărarea de bunuri imobile din partea bisericelor, și responsul se ia spre știință.

Apoi Reverendisimul domn *Archidiacon* cetesce disertațiunea sa despre „Însēm-nătatea confesarului în scaunul mărturisirei“ prelucrată cu știință.

Preotul local conform hotărfrilor de mai înainte raportază despre starea grănarului din parochia sa; el arătă, că lupându-se cu greutate începutul a realizat în parochia sa un grănar constător din 42 mierțe grăunte de mălai, era în filia *Stig*, deși și-a dat totă silința, încă nu a potut pune basă un grănar.

Conferința, îngrigată fiind de securitatea grănarelor, la propunerea preotului *Ioan Bochiș* decide, să rüge pre Prea Veneratul Consistor, să binevoescă a aprobă statutele proiectate pentru întreg tractul, ca așa fiecare parochie să-și pregătescă după norma acelora statute după a sa trebuință, ca să potă fi apărate grănarele de atacurile ininice, ce în ziua de astăzi se redică asupra lor din tote părțile.

Absentându bibliotecarul, presiul raportază, că biblioteca s'a sporit prin ună opă cumpărată și altul donat.

Statutele fondului tractual, susțernute spre aprobare Prea Veneratului Consistor, se retrimite cu mai multe observări spre modificare, spre care scop se alege o comisiune de 5 în persoane: *Ioan Bochiș*, *Constantin Hossu*, *I. Tatar*, *Zorobabel Perhaiță* și subscrisul, cari în înțelesul observărilor mai înalte să facă modificările de lipsă.

La propunerea preotului *I. Bochiș*, — conferința cu unanimitate și cu însuflețire hotăresce, să se angajeze pre onöre fiecare preot din tract la „colectarea crucerului“ de fiecare suflet pentru înființarea și respective augmentarea fondului de ajutorare al școlilor noastre, amesurat propunerei făcute în Nr. 16 al „Unirei“.

Se face colectă pentru preotul *Vasilie Buzur* din *Secătur* daunat prin foc, și rezultatul este 8 fl. 70 cr., cari se preda Reverendisimului domn *Archidiacon*, spre a i-se trimit daunatul. Contribuenții sunt 1) Reverendisimul domn *Archidiacon* 1 fl. 2) *Ioan Bochiș* 1 fl. 3) *Z. Perhaiță* 1 fl.

4) Ios. Murășană 1 fl. 5) D. Deacă 1 fl. 6) I. Tatară 1 fl. 7) Vasiliu Popă docente 20 cr. 8) Maksai István subn. 20 cr. 9) Teodoră Vescană cantoră 30 cr. 10) Al. Lochiană 1 fl. și 11) subscrisulă 1 fl.

Se stabilește conferința de toamnă pe 4 Octombrie în Gherla. Se denumesc: ca predicatoră la acea conferință preotul Constantin Hossu din Dindelégă, având a predică despre sânta Cuminecătura, era ca disertante Alesandru Lochiană din Nima, având ca temă sânta mărturisire.

La propunerea subscrisulă se primesc și decide, ca predicile și disertațiunile să se depună în biblioteca tractuală, precum și să se facă istoricul parochiilor din tract, și ca noi preoții din tract să ne amintim unii pre alții la sânta Liturgie punând părțile, ca Domneșă să ne ajute în lupta, ce avem de a o susține în timpul prezente, și ca puterea inimică bisericeii să slăbească. După cari esaurindu-se programa, presidiul închide conferința prin câteva cuvinte bine alese.

În fine învățătorul local Vasiliu Popă ținu o vorbire plină de însuflețire mulțămindu preoții, pentru că a ținut conferința sa în această parochie, și surprinzându conferința cu mai multe poezii alese cântate în cor cu tinerimea adultă din loc.

Ioan Sonea,
preot gr.-cat.

Fundațiunea Șuluțană.

Precum am anunțat în numărul precedent al „Unirei”, directoriul și senatul administrativ al Fundațiunii Șuluțane înființate de fericitul Metropolit Alesandru Șterca Șuluțu a fost convocat pre 25 și 26 Mai a. c. Și de astă dată s'a prezentat la ședințe un număr frumos dintre ilustrii mireni greco-catolici, cari împreună cu capitulul metropolitan sunt chemați a se îngriji de administrarea acelei Fundațiunii. Comisiunea permanentă esmisa de directori spre a censura rațiunile și a scontră Cassa Fundațiunii a sosit în Blași de ja în 23 Mai a. c. și a lucrat neîntrerupt până în 25 ale acelei luni.

În această comisiune avem și doi bărbați laici, cunoscuți de capacitate financiară și aplicați la statu în posturi înalte financiare. Aceștia sunt domnul Iosif Hossu vicepreședintele Esactoratului de statu, adevărată curții supreme de comptabilitate din Buda-Pesta, și George Popă director financiar în Aiud, cari împreună cu domnul canonic Ioan M. Moldovană au censurat și revădit nu numai rațiunile Fundațiunii, ci au scontrat și casa ei. Și fiindcă averea mobilă a Fundațiunii Șuluțane se află de prezente depusă la „cassa centrală archidiececană”, împreună cu averea celorlalte fonduri archidiececane, a trebuit să se viziteze și scontraze din partea comisiunii amintite și cassa centrală archidiececană, unde precum suntem informați din isvor sigur, s'a aflat ordine deplină în toate.

Cassa centrală archidiececană a avut dela 1 Ianuarie până în 25 Mai a. c. 122.036 fl. 84 cr. percepțiuni, și 119.046 fl. 34 cr. erogațiuni, er în cassă s'a aflat bani gata 2990 fl. 50 cr. v. a., dintre cari suma de 1580 fl. 09 cr. sunt ai Fundațiunii Șuluțane, er restul al celorlalte Fonduri archidiececane.

Fundațiunea Șuluțană a avut la finea anului 1890 următoarea avere:

1. În obligațiuni private:	67.678 fl. 08 cr.
2. În obligațiuni publice:	31.800 fl. —
3. Interese restante la privați	252 fl. 86 cr.
4. Dominiile din Springă, Cenade, Vidrasă, și casa din Blași, în valoare de	268.076 fl. 21 cr.
5. Restul cassei	9.161 fl. 81 1/2 cr.
Suma activelor	376.968 fl. 97 1/2 cr.
Passive	2.288 fl. 85 cr.
Avere curată	374.600 fl. 12 1/2 cr.

Fundațiunea acăta crește pre ană ce merge spre bucuria tuturor. Între hotărârile luate de directori și senatul administrativ accentuăm acea, că domnul Flaviu Șterca Șuluțu tineră cu pregătire științifică pre terecul economic, a fost constituit definitiv în postul său de provisor al bunului fundațional din Cenade.

Senatul administrativ a ales de membri mireni ai directoriului pre trienulă procsimă pre următorii domni: David Br. Ursu colonel în pensie, Iosif Hossu vicepreședinte la Esactoratul suprem al statului Augustin Lăday septemvir în pensie, Alesandru Bobățelă căpitan districtual în pensie, George Baritu președinte al Asociațiunii Transilvane, Matei Popă Grideană jude de tablă în pensie, Iosif Popă și Ioan Mezei juți de tablă, George Popă director financiar, Iosif Șterca Șuluțu, și Nicolă Moldovană juți de tribunal în pensie.

În 26 Mai toți mireni, cari au luat parte la ședințe, precum și capitulariștii au fost întruniți la masa ospitală a Escelenței sale Domnului Metropolit, și după ședința scurtă, ce s'a mai ținut încă în aceeași după amăzi, sau depărtat toți deplină mulțămiți cu ordinea perfectă aflată în administrarea averii Fundațiunii Șuluțane și a celorlalte fundațiuni archidiececane, cari spre bucuria noastră se sporesc chiar și în număr mai în fiecare an.

Noutăți.

Visitațiune canonică. Ilustritatea Sa I. P. D. Dr. Victor Mihályi, de Apsa, episcopul Lugoșului, însoțit de P. O. D. Beniamin Densusană canonic, de M. O. D. Iuliu Rațu ceremonier episcopesc și de dl Vasiliu Ivanca cantorul catedral, a plecat din Lugoș în 22 l. c. spre a face visitațiune canonică în Vicariatul Hațegului. Sâmbătă sera în 23 a sosit în opidul Hațeg, unde fu binevenat de cătră P. O. D. vicar Ianza în numele clerului vicarial și de cătră Sp. D. Bărsană în numele credincioșilor. Dominecă în 24 la 5 ore a. m. a plecat la mănăstirea „Prislop”, unde a celebrat s. liturgie încungierat de asistență numărösă. Cu acăta ocaziune Ilustritatea Sa a ținut o cuvântare, prin care în liniamente generale espune istoricul mănăstirei. De acolo a mers de a vizitat Silvasul de sus și Silvasul de jos, era sera s'a reîntors la Hațeg. Luni dimineță a continuat visitațiune canonică a parochiilor din vicariat încă nevizitate. După cum suntem informați, pre Joi avea să se reîntorcă la reședință zelosul Prelat, căruia îi dorim sănătate și vigore deplină încă mulți ani!

Serbarea jubileului de 25 de ani a domniei Regelui Carol I. Maiestatea Sa Regele României împreună cu poporul său a serbat cu mare solemnitate a 25-a aniversare a domniei Sale. Festivitățile arangiate cu acăta ocaziune în capitala României au fost imposante. Decă de mil de omeni au alergat la București spre a lua parte la bucuria comună. Ma și din țeri străine au mers o mulțime în România ca să se bucure împreună cu Români și să admire progrese imense, ce le-a făcut România sub glorioasă domnie a Regelui Carol I. Cu deosebire Români din monarhia noastră au fost bine reprezentați la serbările din capitala statului vecin. În urma concursului celui mare de popor toate ospetările erau deja cu câteva zile înainte de festivități ocupate, așa că mulți potură căpeta cuartir numai pre la privați. În decursul festivităților imbulgela pre stradele principale era nespuse de mare.

Toate festivitățile au decurs amesurat programul stabilit mai înainte. Anume în 10/22 Mai la 9 3/4 cortegiul regal a plecat la Metropoli spre a asista la Te Deum, celebrat de metropolitul primat încungierat de clerul înalt. După servițiul divin, la care au fost de față și membrii corporilor legiuitor, auctorități civile și militare și reprezentanți poterilor străine,

*) Veđi „Unirea” Nr. 16.

a urmat defilarea tinerăei studiöse, a difritelor corporațiuni și a ostașilor în ordine esemplară. MM. LL. se reîntorsă la palat, unde primă felicitările. Săra s'a dat o mesă populară la primărie, era la teatrul național reprezentați de gală. Sâmbătă și Dominecă s'au continuat festivitățile prevădute în program. În tot decursul festivităților capitala a fost împodobită, er sera splendidă iluminată. Dea Domnul, ca Maiestatea Sa Regele Carol, conducându România spre glorie și fericire să ajungă și serbarea jubileului său de o jumătate de secul.

Înmormântarea lui Ioan C. Brătianu. În 9/21 Mai s'au depus în mormentu osemintele lui I. C. Brătianu, celui mai mare bărbat de statu român. După cum ne spun diarele din România, pompa funebală, cu care s'a îndeplinit înmormântarea lui I. C. Brătianu, a fost imposantă. Preste 10 mil de Români au alergat la satul Florica spre a-și manifesta sântămintele de pietate și recunoștință față de acela, a căru fapte patriotice strălucite le-a admirat întrăgă româniea și vor servi ca obiect de admirațiune posterității. Trupul imbalsamat al defunctului era espus sub un baldachin preparat din ramuri de stejar și împodobit cu mai multe corone. Mulțimea se imbulgia din toate părțile, să mai vedă odată — deși mort — pre acela, care totă viața și-a jertfit spre a deștepta la o nouă viață poporul românesc.

Între asistenți erau omeni de toate condițiunile. Clerul înalt, ministri, generali și alți oficeri de statu-major, comercianți, industriași și tinerimea, pentru ridicarea și îmbunătățirea sorții căreia a lucrat el cu atăta abnegațiune.

M. S. Regele a fost reprezentat la înmormântare prin principele de coronă Ferdinand, care a mers la Florica însoțit de fratele său Wilhelm. A. S. a esprimat în numele său, a MM. LL. Regelui și Reginei condolențe familiei Brătianu și a depus pre mormentul decedatului 2 corone, una trimisă de M. S. Regele, cealaltă de A. S. principele ereditar Leopold de Hohenzollern.

Oficiul funebrel religios s'a început la 2 ore p. m. și s'a îndeplinit prin P. SS. episcop Ghenedie al Argeșului, Partenie al Dunării-de-jos și Archiereul Dionisie Craiovenul. După terminarea oficiului religios s'au ținut mai multe discursuri: de cătră dnii C. Esarcu, D. Sturdza, V. A. Urechia, P. S. Aureliană, Th. Rosetti, V. Iascaru și A. D. Nicolaidă, cari toți au arătat meritele și au laudat faptele mărețe ale decedatului. După aceste vorbiri întreg cortegiul porni spre locul de înmormântare, de unde nu plecară cei de față decă după închiderea mormentului. Onorurile militare au fost prestate de cătră 3 batalione de dorobanți, 1 escadron de călărași, o baterie de artilerie și 1 musică militară. Fie-i țarina ușor și memoria binecuvântată.

O faptă laudabilă. Dl Alesandru Moldovană, proprietar în Chirileu (în Archidieceasă) donăza pentru „Colecta crucerului” 2/3 părți din recolta unui juger de pământ clasa I, compețendu 1/3 celui ce sapă cucuruzul; totă-odată dechiară, că și pre viitoră va cedă în fiecare an totă recolta unui juger pentru colecta amintită. Fapta laudabilă a marinosului donator vorbesce însă și și nu are lipsă de lauda noastră. Noi ne bucurăm, că modestă noastră propunere a aflată echo în nobila-i inimă, și dorim, ca să afe și în inimile altora, căci numai lucrându cu poterii unite și jertfindu fiecarele după poter pentru școlele și bisericile noastre, ne mai putem salva instituțiunile salutare, de cari din darul lui Domneșă dispunem încă. — Rogăm oficiul nostru parochial din Chirileu împreună cu curatoratul, să prefacă la timpul său recolta pământului din cestiune în bani, cari apoi să-i administreze la cassa centrală archidiececană de aici.

Foc. În Mănărade lângă Blași în 26 pre la 7 1/4 ore sera fiind vreme tare a trăs-nit în o șură, care a luat foc, ardându încă 8 șure de ale locuitorilor sași.

PARTE ȘTIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mihailă Eminescu.

Studiu critic.

(Continuare.)

Să trecem la Lord Byron, după Shakespeare și Milton cel mai genial poet britanic. Lord Byron a fost în adevăr un geniu de o profunzime deosebită. Despre elu putem spune, că e poetul cel mai pesimist al vechii modernități. Și totuși este mare deosebire între pesimismul lui și al lui Eminescu.

Lord Byron a fost un aristocrat englez. Ca atare a avut încă de micuț o creștere destul de frumoasă, așa în cât, când a pășit în lume ca poet, a fost în stare să judece și cunoască timpul său cu toate dorurile lui. Și un spirit așa profund, puternic, ager și pătrunzător ca Lord Byron a și vădit și cunoscut în tare scurt timp golul celui înfloritor, ce a rămas în sufletele numite inteligente, după ce aceste au rupt-o mai de tot cu ori ce credință și religie pozitivă. Și elu în totă viața sa a scris mai cu seamă pentru atari suflete.

Când însă sufletul omului și-a pierdut ori ce credință religioasă, atunci foarte desu aceea se suplinește prin două surrogate, cari tot-odată sunt mormântul a totu ce e bun și frumos în adevăr. Și aceste două sunt de regulă pentru viața practică cufundarea în animalism după principiul epicureic: „*Ede, bibe, comede, post mortem nulla voluptas*,” era pentru literatură îmbrățișarea pesimismului celui mai desperat și căderea în o melancolie, ce plânge și se tânguesce amar totă viața în contra vieții.

Și genialul Lord Byron, discipulul lui Voltaire, gol și pustiu și elu de ori și ce credință, ca și clasele, pentru cari a scris, a adoptat pentru sine amândouă surrogatele aceste ale religiei, cel dintâi pentru viață, cel de alu doilea pentru poezie. A fost elu ce e dreptu consciu de aceea, că în ce contradicere vine prin această viață cu poezia lui. Scrupul însă nu i-a făcut totă contradicerea, bine știind, că omeni de multe ori, dorere, tare de multe ori prețesc geniu, fără a se uita la aceea, că geniu în viață cât de jos stă ca om între omeni.

Viața lui Lord Byron a fost scurtă. Și totuși în viața această scurtă s'a tăvălit ca în noroiu în toate desfătările trupesci, cari i-au și grăbit mărta, cându era de abia de 36 ani. Principiul epicureicilor de a gusta lumea această cât numai e cu poțință, a fost pentru elu un fel de evangeliu, ce l'a urmat, ca și cum ar fi o poruncă. Și pre lângă toate aceste în cele mai multe produse literare ale lui răsună atâte tonuri și accente melancolice, atâte suspine în fața disonanței naturii și a vieții, cât dacă după aceste ar voi omul să-și facă o idee de viața lui, atunci aceea la nice o înțelegere nu ne-ar prezentă pre cavalerul celui desfrănat Lord Byron, ci pre un pustnic, ce în o singurătate de munte plânge deșertăciunea lumii.

Contradicerea această bătătoare la ochi între viața și scrierile lui s'ar pot consideră de o slabiciune, cându Lord Byron ar fi fost un om de rând, ca cei pre cari i-a avut în vedere, cându a scris. Însă Lord Byron a fost un om în adevăr genial, și dorere, genialitatea lui se vede chiar și în contradicerea această. Se pot, ma și credem că elu a fost convins deplin despre caducitatea și deșertăciunea tuturor desmerdărilor trupesci, în cari și-a petrecut scurta sa viață. Și pot că melancolia din scrierile lui a fost și un reflex alu convicției acesteia. Atăta însă nu esplică o contradicere așa flagrantă între viața și scrieri. Ci elu a știut, că în golul sufletelor, pentru cari a scris, nu va pot resună cu efect, decât numai un tonu afund melancolic

al lui poeziloru lui. Ori ce altu tonu se va perde în mare parte înainte de a pot intra în acelu gol. Numai unu atare tonu va fi în stare a storce lacrimi din ochi publiculu său ostentă de lume, pre care nu-lu mai pot doré nimic, și totuși perëndu pre Domneđu ilu doru multe și ar doră să se cufunde în nimic: „*Cui i-a plesnit inima*,” dice Lord Byron în „*The Giaour*,” „*acela nu se mai teme de nici o dorere*.” Și ce inimă pot fi mai plesnită, ca a celui, care nu mai are nici o credință. Și contându pre scăderea și dorerea această a timpulu său, și-a stimulat mai toate poeziile sale atătu de melancolic, a vrsat pre ele un pesimism atătu de negru, câtu a fostu securu, că în toate sufletele голе de credință, cari în literatură numai în expresiunea dorerii mai cercă bucurie, poeziile lui voru fi primite cu însuflețire. Preste toate productele lui plutesce unu ceru întunecat, prin care nu i-se deschide omulu nici cea mai mică privire spre o altă viață mai senină. Dorere fără alinare, suferință fără lécu, desperare chiar și fără umbră de ceva speranță, ura lumii ca a unu monstru, suntu refrenele poeziloru lui Lord Byron, ce revin mereu în deosebite variațiuni, căci elu a știut, și a prevăditu cu geniuu său, că poezi de unu atare spirit suntu ca făcute pentru timpul modernu, ce în mare parte a rupt-o cu credință.

„*Ah, mi-se pare, că eu sum nimica*,” dice Cainulu lui Lord Byron cătră Lucifer. „*Acesta este scopulu tuturor cunoscutelor omenesci, ca omulu să cunoască, că elu e o nimica*,” răspunde Lucifer lui Cain. Și necredinciosulu așa ceva trebuie să-i placă, mai virtosu cându și viața i-a fostu de așa, câtu n'ar voi, ca pentru ea să dea seamă ore cuiva în o altă viață.

Potem dară să dicem cu totu dreptulu, că pesimismulu lui Lord Byron a isvorit din motive estetice scose din psihologia timpulu nostru. Elu a voit a plăce lumii moderne necredinciose, a vorbi cu arta sufletelor голе de credință din sufletulu său asemene golu, și prin această a prinde câtu se pot mai multe atari suflete și inimi. Și nice nu s'a înșelat. Căci poezia lui chiar pentru această a ajunsu la o atare valoare, la care în alte timpuri n'ar fi ajunsu nice cându. Elu este per eminentiam poetulu necredinciosiloru și alu necredinței. Și prin această a nimerit gustulu la tare multu din timpul nostru.

Din ce motive a adoptat însă Eminescu pesimismulu în poeziile sale? Răspundem: Ca să placă „*Convorbirilor literare*.” Și încă și mai multu, ca să-și deschidă cale în colonele acestora, și-a însușit chiar pesimismulu lui Schopenhauer, filosofulu lor. Odată însușit a profesat apoi pesimismulu filosofulu acestuia ca toate sufletele mediocre cu unu adevăratu fanatismu, prin ce a devenit cu totul nepoeticu. Căci deși ne place unu poetu cu simțiri vii și puternice, nu ne pot plăce însă unu poetu fanaticu.

Câtu de mare este orizontulu, ce l'a avut Lord Byron în vedere, și câtu de micuț alu Eminescu! Celu dintâi Europa pustiată de Voltaire. Celu din urmă colonele înguste a unei foi.

Pesimismulu lui Lord Byron însă nu este nice de cum un pesimism metafisic alcătuit prin silogisme lungi și ostentate ca alu Schopenhauer din Eminescu. Ci pesimismulu lui Lord Byron este scos din afundimile simțirilor unu sufletu, ce și-a pierdut pre Domneđu. Este vaetul doreros și desperat a unu sufletu, care ne mai știindu-se în brațele lui Domneđu, se vede rătăcindu pre oceanulu necunoscutulu cu naia deschiată și cu vânturile rupte fără speranță de a ajunge cându-va la vr'unu portu. Chiar pentru aceea pesimismulu lui are multă poezie în sine, carea la pesimismulu filosofic alu Eminescu îi lipsesce cu totul. Ma chiar poezia cea multă, ce este în pesi-

mismulu lui Lord Byron, este în stare a readuce pre Domneđu în multe inimi. Prospectulu, ce pesimismulu lui cântat cu atăta artă flă deschide omulu, este atătu de trist, atătu de întunecat, ma atătu de înfricoșat, câtu multe inimi altcum nobile, însă fără credință în Domneđu, în fața lui trebuie să-și dică: „*Domneđu meu, Domneđu meu, pentru ce m'ar lăsat!*” de unde apoi nu mai este decât unu pașu până la credință.

Așa ceva cu pesimismulu lui Schopenhauer din Eminescu nu se pot întempla nice cându, căci acesta vorbesce prea puțin inimei, decâtu ca să o pot mișcă, și prea puțin minții, ca să o pot convinge. Inima nu se mișcă prin silogisme, fie acele câtu de finu țesute, ci se mișcă prin simțiri adânci, puternice, vii și plasticu exprimate sau cu cuvinte sau în scene. De ne-ar ține cineva o prelegere câtu de frumoasă filosofică despre poterea iubirii părintelului față cu fiulu său, ne va instrui, însă nu ne va pot mișcă așa, cum ne mișcă de pildă scena aceea minunată până la sublimu din cartea 24 a Iliadei lui Homeru, cându vedem pre tatălu Priam năptea ingenuchiându la picioarele lui Achille și cerându trupulu fiulu său Hector, ca să-lu îngrăpe. Sau cându în Shakespeare vedem, cum inimicii de mărta Capulet și Montaigne se impară în fața morții fiilor proprii. Eminescu însă cugetă, să ne misce inima prin nesce versuri scurte și uscate, în cari pare că ne e milă de elu, cându vedem, cum se silește și zdrobesce, să ne facă să plângem preste deșertăciunea lumii. Și pentru ce? Pentru că așa învță filosofia lui Schopenhauer.

De altă parte, mintea nu se instrueză în unu sistem filosofic prin câteva versuri laconice, ci numai din opuri mari și bine scrise, și încă și din acele numai după lucru îndelungat. Eminescu însă cugetă, că prin versuri ca cele următoare:

„Alu lumii s'embure dorința-1”¹⁾

și

„Cându totul era lipsă de viață și voință”²⁾

sau, că lumile

„Sunt atrase în viață de unu doru nemărginitu”³⁾ va cuprinde toate ideile filosofice alu Schopenhauer din opulu lui „*Die Welt als Wille und Vorstellung*” și-i va instrui pre toți cetitorii în filosofia această.

Și așa elu nu e nice filosofu, nice poetu. De unde cei mai multu cetindu-lu, de nu voru adormi, flă voru aruncă de laturu dicându: Acestu bietu omu spre a fi filosofu are prea puțină minte, era spre a fi poetu prea puțină inimă.

Lord Byron însă pre lângă totu pesimismulu nu apare în poeziile sale nemiscatu de nimic și din nice unu idealu, cum apare Eminescu. O însuflețire înflăcărată pentru gloria trecutulu, o iubire eroică a libertății, o ură nepăcată a tirăniei suntu ca nesce stele, ce se ivesc în continuu iei și colo pre cerulu sombru alu poeziei sale. Ma în operele „*The Giaour*” și „*The siege of Corinth*” iubirea libertății este potențiată până la manie. Iubirea de libertate ilu duse până acolo, câtu fugind din patria sa, deveni în Italia capulu partidei numite a Carbonarilor, era în Grecia luă parte activă la luptele ei pentru libertate.

Cum stă însă cu Eminescu în privința această? Dela formarea principatelor României și a Moldovei putem dice, că epoca lor cea mai glorioasă, epoca eluptării libertății depline, este epoca presentă, în carea a trăit și Eminescu. Eroismulu ostașilor români la Plevna, Grivița, Lom Palanca, eluptarea independenței, redicarea României la rangulu de regat, toate sunt mândria României. Și totuși pre Eminescu nu l'au mișcat de loc. Nicăiri în poeziile lui nu se află nici cea mai mică urmă, că evenimentele aceste ar fi produsu ceva însuflețire

¹⁾ Poezie pag. 137.

²⁾ Poezie pag. 237.

³⁾ Poezie pag. 238.

și entuziasm în el. În mijlocul lor a stată inima „geniului nostru“ nemișcată ca statua unui zeu indian în pagode. Precând brava miliție românească pentru libertate își vîrsă sîngele și rîie dincolo de Dunăre, preatunci „geniul nostru“ pôte punîndu în versuri filosofia lui Schopenhauer, va fi risu de totu eroismul românesc, căci principiul lui din glossa sună:

„Dacă toți ce vor să dică,
„Trécă 'n lume cine-o trece
„Ca să nu 'ndrăgesci nimica
„Tu rămâi la tôte rece.“

Ma pre Rosetti și alți bărbați, cari au lucratu mai multă ca ori cine spre a liberă și înălță România acolo unde este, în satira III îi numesce: *uriciuni fără sufletu, pociturî, brôsce*, cu tôte că numele acestora va rămâne în istorie și atunci, cându alui Eminescu va fi datu afară ca unu anachronismu din numărul poetilor români.

Chiar și nefericitul Lord Byron cu cât stă în privința iubirei de libertate mai pre susu ca Eminescu. Ma noi nu credem, că unu poetu nobil și de geniu în adevăr nu s'ar fi sîmțitu ôreși cumva îmbulditu a luă harfa poesiei în mână și a cântă liberarea eroică a patriei sale, dacă numai ar fi trăitu în o epocă așa glorioasă pentru eluptarea libertății acelei patrie, cum a fostu epoca României, în carea a trăitu blasatul Eminescu. Ma atari poeti nobili de geniu n'au potutu resiste impulsului tainic al inimii nice cându au vedutu ivindu-se aurora libertății în alte țeri. Lord Byron a alergatu în Grecia și Italia, éra blândul, piul, nobilul și genialul Klopstock și-a compus oda sa cea mai frumoasă, cându s'a deschis în Versailles la 1789 adunarea staturilor generală ale Frânciei, de carea erau legate atunci atâtea speranțe de libertate.

Și Eminescu în tótă viața lui nu s'a însuflețitu nice cându nice barêm de luptele pentru libertate a Românilor din Austro-Ungaria, frați de unu sânge și de o inimă cu elu. Și cum să se fi potutu însufleți de așa ceva Eminescu discipulul lui Schopenhauer, care pôte nimica n'a urfutu mai multă ca pre națiunea sa germăună, din carea s'a născutu. Căci în lucruri de aceste, cum e magistrul, așa e și discipulul. Și apoi Eminescu nu a profesatu numai filosofia lui Schopenhauer cu adevăratu fanatismu, ci a imitat și scăderile personale ale filosofului acestuia, ma precum vomu avé ocaziune a vedé, s'a încercatu a le și cântă în poesile sale.

(Va urmă.)

Nebunul.

Legendă din Valladolid.

(Fine.)

„Ascultați mai departe,“ începé érași Magdalena. „De nu mă înșelă, onorabilul sennor medicu e în ceva legături de rudenie cu renumitul inventatoru Juanelo Torriano.“

„Da! cu fală îlă numără între rudeniile mele!“

„Și dacă vă veți aduce aminte, chiar Dvostră, sennor, mi-ați istorisit aventura lui Juanelo cu împératul Carolu V.“

„Da, imi aducă forțe bine aminte!“

„Ce felu de aventură, sennor Torriano?“ întrebă preotul curiosu.

„În faptă, o aventură de totu interesantă!“ răspuse doctorul.

„Fi bun dar, iubite amice, și mi-o povestesc și mie.“

„Bucuros! Ascultă dară! Cându Carolu V abdisé de corónă imperială și se retrase în claustrul dela St. Iust, vîrul meu Juanelo, spre a-lu distrage pre împératul în singurătatea asta, construi unu mecanismu admirabilu cu

figurî mobile, cari închipuiau lupta dela Pavia. Juanelo se înțelese cu călugării mănăstirei, cari îi puseră la dispoziție o sală spațioasă, unde să le pôtă aranją tôte. Cându erau în cea mai bună ordine tôte, călugării împărtășiră lui Carolu V, că au să-i arete ceva tare interesant, ce o să-lu distragă preste măsură. Împératul îi plăcu reprezentațiunea acésta, și fu tare mulțămîtu; cu atăt mai vîrtos că poziția pre câmpul de răboiu a amendoru armate, și mai cu sémă mișcările trupelor erau de totu bine reproduse. În urmă cându figura, care representă pre regele Frânciei, făcu o mișcare, ca și cum ar voi să se întorcă și să o iea la fugă, împératul într'atâta se entuziasmase, încăt credîndu că vede înaintea sa ômenî din carne și sânge, și închipuindu-se pre sine, că ar fi în fruntea armatei sale, strigă deodată în gură mare: „După elu! după elu, Juan de Urbieto! Diego de Avila! După elu! Nu-lu lăsați pre regele Frânciei să fugă!“ Acum își poți închipui, iubite părinte, ce efectu avură asupra celor de față, — cari erau mai toți călugării pacinici, — aceste cuvinte ale împératului. Priorul și fugi în faptă iute și apucă pre „regele Frânciei“ de guleru, ca să nu pôtă fugi.“

„Ce n'ași fi datu,“ strigă preotul amusat preste măsură, „ce n'ași fi datu, să fi vedutu și eu acésta scenă interesantă!“

„Așa dară, sennoriloru,“ reluă Magdalena érași cuvîntul, „după cum am fostu începutu a vă spune, istorisiu cu vre-o câteva zile mai înainte acésta istorie fratelui meu, și elu erupse într'unu hohotu grozavu și strigă: „Ah, ce anecdotă interesantă! câtu de bine o pôte produce acésta unu jucătoru de păpuși!“

„Jucătoru de păpuși!“ strigă doctorul jienit. „Ce, i-a trecut prin minte fratelui Dtale, să-lu numescă pre Juanelo Torriano, pre celu mai renumitu mecanicu alu timpului seă jucătoru de păpuși! Afinul meu jucătoru de păpuși! . . . Acum nu mă mai îndoesc de loc, că fratele Dtale e de totulu totu smintit!“

„Dômne mulțămescu-ți!“ esclamă sora, „că în urmă și dlă medicu a ajunsu la acésta conclusiune.“

„Și eu o credu acésta,“ adause preotul la rëndul seă.

Și astu-fel se întemplă, că pre fratele Margaretel, pre acelu bărbatu jovialu, pre care încă nu-lu veduse nici medicul, nici preotul, îlă decherară de nebun. Și acum ei nici nu mai discutașu asupra altui punctu, decâtu că unul din ei să între în chilie și să vorbească cu „nebulu“ despre mântuirea lui trupescă și sufletescă. Bucuros n'ar fi mersu nice unul. Dar după cum dela sine se pricepe, cădu în urmă totuși sôrtea pre preot. Bunul păstor se supuse. Elu și întră îndată în chilie, închiidîndu ușa în urma sa. Fiindu că odaia éra spațioasă, așa atăt medicul, cât și sora își lipiră de ușa urechile spre a înțelege, ce vorbeiau la olaltă. La începutu nu potură distinge nimic, în scurtu însă resună unu duetu de hohote teribile, în care vócea bunului preot éra aceea, care se auđia mai tare. Doctorul și sora se priviră câtu-va timp mirați,

apoi cea din urmă frecându-și mânilé strigă:

„Scumpul meu doctoru, spune-mi, ce să facu! écă nebunia fratelui meu pre lângă altele e și lipicioasă. Oh, Domneșeule! nu ne lăsa la réu!“

„Într'adevăr, dorerosu și grozavu lucru! Acum dacă voința lui Domneșeu a fostu aceea, ca și bietul parochu să fie atinsu de nebunie, atunci eu nu mai potu întărđia nici unu minutu, lipsa mea e tare sîmțită. În puterea oficiului meu sum hotărítu a întră în chilie.“ Și elu întră.

La începutu Magdalena nu potu distinge decâtu că în chilie se vorbesce domol și liniștitu. Erau vorbe de salutare.

„Ah,“ dîse ea pentru sine, „se pare că prezenta doctorului îlă mai liniștesce. Ôre fi-va elu în stare, ca să-lu cureze?“ Și la acestu cugetu fața sa părea a se însenina puțin.

Preste câteva clipite Magdalena auđi alte tonuri, puțin mai inecate ca mai înainte. Se părea, că cineva cetesce. Și-apoi deodată resunără nesce risete grozave, cu multu mai puternice, ca mai înainte, și între aceste hohote se distingeá unul mai tare, care nu éra alu preotului. Desperarea Magdalenei își ajunsé culmea.

„Sfântă Fecióră Marie, apără-ne! Acum și doctorul e atinsu, și elu e nebun!“

Precându ea își da în modul acesta espresiune durerii sale, în chilie pășiră rudeniile sale: două dame mai tinere și două mai bătrâne.

„Ah, Catalino, Andreo, Isabelo, Constanço!“ strigă Magdalena aprópe afară de sine, — „nefericitul meu frate a nebunitu, și toți cei ce vorbescu cu elu, se molipsesc!“

„Ce dîci? bărbatul meu e nebun!“

„Tatalu meu a nebunit?“

„Fratele meu e smintit?“

„Unchiul nebun?“ strigară tôte patru deodată.

„Pentru Domneșeu, Magdaleno! spune-mi în grabă, ce s'a întemplat, de dîci, că bărbatul meu a nebunit?“

„Ce s'a întemplat? De ce dîci, că frate-meu a nebunit? Écă de ce! Elu e apucat de mania de-a ride de tôte, și celu ce vine în apropierea lui, asemenea. Ascultați! . . . N'auđiți voi între acele hohote puternice, ce resună din chilia lui, vócea preotului dela San Ildefonso și a medicului Torriano; nu-i auđiți, cum ridu ca nesce nebun?“

„Ei bine! voi să intru în lăuntru. E de lipsă să intru, ca să vedu, ce s'a întemplat.“ Și la aceste cuvinte ea și deschise ușa și întră în chilie, care părea că s'a schimbatu în unu templu alu veseliei. După câteva minute femeile, ce ascultașu afară, auđiră, cum Donna Catalina ridea ca și ceialaltî. Pline de frică și de curiositate Donna Andrea, Isabela și Constanța una după alta intrară în chilie, și fiecare pătia așa. Dupa ce intrase și cea din urmă, isbugniră tôte șapte persónele într'unu hohotu, care de care mai variat; se auđia unu așa risu, câtu unu străinu la începutu nici nu ar fi fostu în stare să-și dea sémă, că ce se întemplă în chilie. Apoi ușa se redeschise și tôte năvaliră la Magdalena chemându-o

în lăuntru. Ea le respunse mâniașă: „Pentru lumea asta nu voi întra. De loc nu voi pași în chilie, căci nici de cum nu-să dispusă a-mi perde mintea!”

„Îți stă în voe să faci cum veî voi!”
dise o vóce din lăuntru.

Apoi după ce se convinsesă, că Magdalena nu se va înduplecă să între în chilie, eșiră și bărbații afară: medicul, preotul și inapoia lor un om mai bătrân decât toți. Elu eră de statură ordinară. Fața sa aveá o expresiune tare plăcută: colóre sănătósă, frunte lată, nasu încovoiat și ochi fulgerători. În mână aveá un vrvu de hártili. Elu, — care totuși eră cauza voii bune și a rîsului, — pără de totului totu liniștit; toți celalalți eră neliniștiți și obosiți de risu. Din ochi schinteitori a presupusului nebun se poteá ceti o veselie nespúsă, cându parochul dise Magdalenei: „Iubită Soră, nu te teme de loc, și nu fi de felu ingrigeată de sórtea fratelui Dtale. Elu te asigură, că elu este preste măsură cu mintea la locu.”

„Și eu din parte-mi încă aprobă acésta. Elu chiar așa de puțin nebun e, pre cum sum eu!” adause medicul.

„Acea însă totuși trebuie să o constat, că predicerea Donnei Leonora de Cortinas e cu desevărșire împlinită. Lucrurile glumețe, ce le-a scris fiul ei, voru fi de sigur cetite până la celea mai extreme colțuri ale pământului.”

„Privesce, Magdaleno, privesce! ce m'a reținut așa multu în timpul din urmă închis în chilie, și ce a fostu cauza, de prietini mei isu așa de bine dispuși!” Și elu îi întinse manuscrisele aduse din chilie.

Magdalena luă hártilile și ceti:

„El ingenioso hidalgo Don Quijote de la Mancha, compuesto por Miguel de Cervantes Saavedra.”¹⁾ A.

Bibliografie.

„Gazeta Bucovinei”, este numele unei noue foi politice, care din 2/14 Maiu a. c. apare la Cernăuți de două ori pre săptămână. Noulu diar va luptă pentru întărirea credinței față de înalta casă domnitore, pentru prosperarea și consolidarea monarhiei prin respectarea drepturilor istorice-politice garantate prin legi și executarea conșcinciosă a legilor existente. In specie va avé totu-deauna în vedere dezvoltarea și progresarea poporului romanu pre terenul culturalu, naționalu, po-

¹⁾ Nebunul, despre care e vorba aici, e renumitul poetu spaniolu Miguel de Cervantes Saavedra, autorul și mai renumitul romanu Don Quijote. Elu s'a născut la Alcalá în 9 Octobre 1547. Întră în miliție și se luptă cu multu curagiū la Lepanto (1571). Luă parte la expedițiunea contra Navariului, Tunisului și a insulelor azorice. La 1575 fu prinsu de pirați și ținut ca sclav 5 ani. Reîntorsu în patriă se ocupă cu literatura. Scrise vre-o 30 de comedii, cari fură primite la Madrid cu aplause. Între aceste mai renumite este: *Numancia*. Ajunsu mai târziu, din cauza unui conflict, în prișore, folosi timpul, în care fu închis, spre a concepe renumitul romanu *Don Quijote*. A mai scrisu „*Viage del Parnaso*”, — „*Trabajos de Persiles y Sigismonda*” etc., dar criticii unanimu recunosc pre Don Quijote de romanul celu mai succesu și mai perfectu din tóte timpurile și dela tóte popórele. Elu nu e numai comicu, ci totu-odată și comicu și tragicu, și umoristicu și sentimental, întocmai după cum sunt întemplările din viață. Casulu cu țeranul și cu móra de vântu, cari se amintesc în lucrarea de față, se află descriș cu multu spirit în acestu romanu. Cervantes muri la 23 Aprile 1616 deodată cu Shakespeare. Don Quijote se traduce de presente și în „Convorbirile literare” de dl. S. Vêrgolici.

liticū, bisericescū și economicū. Va stărui, ca limba română atātu în scólă, câtu și în administrație și la judecătórii să fie respectată după meritū. Pentru lățirea gustului de cetitū și cultivarea poporului va scóte în fiecare lună unū suplementū sub numele „*Fóia sáteanului*”, în care se voru tractá mai alesu materi, ce interesază poporul dela țeră. Ce privesce poziția foiei față de guvern, ea promite, că va sprigin guvernul, care susține autonomia țerilor din acéstă monarchie și care va da doveđi de o egală bunăvoință față cu tóte naționalitățile din statū.

Ne bucurăm, că frații bucovineni cu poteri unite lucră pentru validitatea drepturilor, ce le competu ca la cei mai vechi locuitori ai țerei lor. Sperăm că societatea politică „*Concordia*”, a cărei programu îl susține noulu organu de publicitate, va lucră, ca elu să străbată, să lumineze și să unescă tóte păturile poporului romanu întru apărarea și promovarea cauzei comune. Salutăm deci cu bucurie aparițiunea Gazetei bucovinene și fi dorim celu mai strălucitū succesu.

Diverse.

Curățirea mobilelor. Multu își curăț mobilele așa, că le frecă cu un flanelu muiat în petroleu. Mobilele însă își capetu lustrul lor mai bine așa, dacă petroleul se încăldește puțin și apoi să amestecă în elu $\frac{1}{6}$ parte din greutatea sa *ceresin* (o specie de rășină). După ce s'a răcit soluțiunea (amestecătura) acésta, o și folosim. Mobilele curățite astu-felu după 24 ore apoi le frecăm bine cu un flanelu, prin ce capetu un lustru minunatū, ca și cându ar fi fostu din nou colorate.

Posta Redacțiunei: — Mod. I. G-u în B. În numărul procsimū. — M. S. în T. Póte mai târziu, acum nu avem locu. Apoi, deși e interesantă, dară pentru noi e prea lungă.

Editoru și redactoru răspundătoru:

Dr. Vasiliu Hossu.

Cu deosebită stimă cutezū a încunoscință pre
Veneratulū Clerū greco-catolicū,
că precum și până acum iaū asupra-mi gatierea de
iconostase, amvóne, altare

și alte obiecte de ale instruirei interne a bisericelor, în ce privesce lucrul de mėsariū și de sculptorū, de colorare respective de marmorisare și de prevedere cu icóne sánte, dimpreună cu aședarea acelorū obiecte în fața locului, precum și renovarea de iconostase cu prețurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servescū ou placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericile greco-catolice au câștigatū recunóscere deosebită, si tóte mă îndreptățescū la sperarea, că Veneratulū Clerū mă va împartasi ocașional-minte de prețuita-i încredere. Silința mea se va îndreptá totu-deauna intr'acolo, că și de aci încolo se meritū renumele celu bunu, care mi-lam câștigatu până acum.

Prin tarifulu de zone dispăréndū departările, prin acésta capacitatea de concurință mi-sa măritū.

Rogându-mă pentru prețuite comande sum

Oradea-mare, 28 Ian. 1891

cu deosebită stimă

Carolū Müller,

auritorū și fabric. de recuis. biseric.

(4) 8—?

Fundată în an.
1858.

FRANCISCU WALSER

Liferantū de curte
alū Altetel Sale
imp. și reg. Archi-
ducele Josifu

proprietariulū primei fabrici ungare de mașine și recuisite de
pompieri, turnătoriu de clopote și metalū

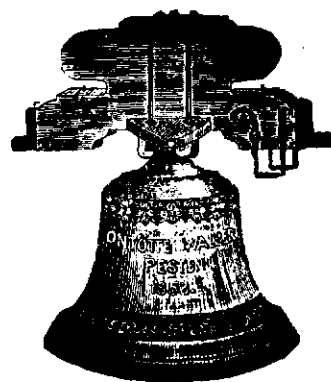
Budapesta, VII, strada Rottenbiller, Nr. 66

recomandă atențiunei preacónorațiilor domni preoti

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

în care se fabrică atātu grupuri
cātu și clopote singuratiche:
cu scaune de fierū patentate și cu
chivere (córne) scutite de frecare.
Fabrica a liferatū dela întemeierea
sa 1800 clopote mari de metalū,
într'altel și celu dela metropolia
din Bucuresci în greutate de 8000
kilograme.

**Se află umblátore scutite de
mirosu, arangiamente pentru bái,
conducte pentru apă si pompe
pentru fántani.**

(2) 22—52

Preliminare de spese și Prețu-couranturi se trimitū la cerere
gratuitū și franco.

Distinsū în anulū 1855 la expozițiunea regnicolară din
Budapesta pentru lucru escelentū, progresū și capacitate de concurință cu
diploma cea mare de onóre.